

NAŠA MOČ

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Izhaja vsak petek.

Uredništvo
upravnništvo
Kopitarjeva
ulica štev. 6.

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4.—
poluletna . . . „ 2.—
četrtna . . . „ 1.—
Posamezna št. „ 0.10

Št. 33.

V Ljubljani, dne 15. julija 1910.

Leto V.

Državni jamstveni zaklad za mala stanovanja.

Osnova.

Sedanja državna zbornica je rodila tudi glede na pospeševanje malih stanovanj več lepih načrtov. Zlasti je to važno, da se je načelno vlada že udala. Finančni minister je predložil državnemu zboru leta 1907. načrt zakona, kako naj se preosnujeta hišno-razredni in najemninski davek. V davčnem odseku se je pri posvetovanju o tem zakonu zahtevalo, naj vlada en del dohodkov iz teh davkov odloči za jamstveni zaklad, ki naj se z njim pospešujejo stavbe z malimi stanovanji.

Vlada je poslušala in leta 1909. so dobili državni poslanci nov načrt hišnih davkov v roke, v katerem se vsaj deloma izpolnjuje imenovana zahteva. Načrt je v davčnem odseku, ki se dozda še ni posvetoval o tem. Vendar se nam pa zdi potrebno, da svojim bralcem povemo, kako si vlada misli v omenjenem načrtu jamstveni zaklad.

1. Po novem hišnonajemninskem davku bi se za nove stavbe, ki so se začele zidati šele po 31. januarju 1910, uvedel manjši najemninski davek, nego je bil doslej, za stare bi se pa polagoma zmanjševal. Stare hiše bi torej nesle državi več, nego nove in od tega bi država nekaj let dajala neko svoto v jamstveni zaklad, in sicer leta 1911. 400.000 K, 1912. 700.000 K, 1913. 1.000.000 K, 1914. 1.400.000 K, 1915. 2.000.000 K, 1917. 2.500.000 kron in 1919. 2.000.000 kron.

2. Ta jamstveni zaklad bi bil sam zase in država bi zanj ne prevzemala daljnjih obveznosti. Imel bi posebna pravila, upravljal bi ga pa finančni minister v soglasju z ministrom za javna dela.

3. Uporabljal bi se tako-le:

a) Med stavbo bi se dajala proti obrestim (4 %) posojila, ki bi se pa morala vrniti brž, ko bi se dobilo na dovršeno stavbo posojilo na prvo mesto.

b) Zaklad bi jamčil za posojila, ki bi jih dali zavodi za socialno zavarovanje (bolniške blagajne, zavarovalnice za nezgode in bodoča starostna zavarovalnica) ali pa z dovoljenjem finančnega ministra kak denarni zavod, na drugo mesto.

c) Občinam, deželam, stavbnim društvom bi smel ta zavod tudi naravnost dati posojilo na drugo mesto.

č) Zavod bi smel pridobiti stavbe, ki je nanje kaj posodil, v svojo last. To bi se zgodilo zlasti v slučaju, ko bi taka stavba prišla na dražbo, zato da bi zavod ne izgubil svoje tirjatve.

d) Stavbe bi morale izpolniti pogoje, ki bi jih postavilo ministrstvo za javna dela glede na varnost, zdravje in mravnost. Eno stanovanje ne bi smelo obsegati nad 80 kvadratnih metrov površine.

Tu pristavljamo, da pač zadostuje 80 kvadratnih metrov za stanovanja v najemninskih hišah, ne pa za lastne rodbinske domove, za te je treba zahtevati do 120 kvadratnih metrov površine.

Zaklad bi služil tudi malim kmečkim hišam s hlevom in skednjem in za napravo delavnic malih mojstrov, ki rabijo k večjemu tri tuje delavce.

Proračun.

Zanimivo je, kako vlada proračunava uspehe nameravanega jamstvenega zaklada. Občine in dežele, ki bodo kaj podobnega ustanovile, se bodo gotovo na te račune naslanjale. Vlada pravi, da bi se na prvo mesto dobilo 50 % posojila, ki ne potrebuje nobenega jamstva. Podjetnik (društvo, občina, delodajavec) bi dal 15 % iz svojega. Ta račun je že površen. Od delodajavcev ali močnejših občin je že mogoče pričakovati, da bi dale toliko, — za delodajavce bi bila lahko svota še nekoliko večja, — toda od stavbnih društev bi se pa ne smelo zahtevati več nego 10 odstotkov.

Po vladnem računu bi torej jamstveni zaklad jamčil za 35 %. Od te svote, za katero bi jamčil, proračunava vlada, da bi se izgubilo vsako leto 1 %, ki bi se moral pokriti iz zaklada. Izgube so redno pač izključene, toda tekom časa se more vsled raznih okoliščin stavbna vrednost znižati. Lahko se nji sami prigode nezgode, ki zanje ni zavarovana, lahko se pa tudi razmere v kraju izpremenijo. Če n. pr. preneha kaka industrija in se mnogo ljudi izseli, izgube hiše mnogo vrednosti. Za take slučaje računa vlada imenovani 1 odstotek izgube.

Amortizacija naj bi se izvršila (po 1/2 %) v 54 1/2 letih. Čim več bi se odplačalo, tem manjše bi bilo jamstvo, tako da bi po pre-

teku 37 let bilo še samo polovico dolga in bi torej jamstvo, ki se razteza samo na dolg nad polovico vrednosti, s tem letom popolnoma odpadlo.

Zaklad sam, kolikor bi se obrestoval po 4 % in bi se s tem, pa z vračili posojil pomnoževal. Pod temi pogoji bi zaklad lahko prevzel jamstva za osemkrat večjo svoto, nego sam iznaša. Če bi se pri jamstvu skrbno postopalo, bi izguba na noben način ne iznašala 1 % zajamčene svote in zato mirno lahko rečemo, da bi zadostoval za najmanj dvanajstkratno svoto, če zraven še vpoštevamo, da zaklad sam tudi nosi obresti.

Če bi se torej n. pr. odločilo jamstvenega zaklada 100.000 K, bi zadostoval za 1.200.000 K. Vzemimo samo rodbinska stanovanja, ki jih računamo po sedanjih razmerah povprek po 6000 kron. 50 odstotkov da hranilnica; 10 odstotkov lastnik, oziroma društvo; 20 odstotkov na drugo mesto posojilnica. Jamstvo bi se torej raztezalo samo na 20 odstotkov, torej na 1200 kron. Iz tega sledi, da bi 100.000 kron zadostovalo, da se za 1000 družin postavi 1000 zdravih, cenih lastnih domov z vrtički vred. Koliko zadovoljnosti in miru, koliko zdravja in poštenja bi se kupilo za razumno majhne svote. Občine, razgibajte se!

Predlog draginjskega odseka.

Draginjski odsek je po poročilu dr. Grossa sklenil predlagati državnemu zboru, naj se brez ozira na preosnovo hišnega davka osnuje jamstveni zaklad za mala stanovanja, in sicer v mnogo večjem znesku, nego ga je predlagal vlada v načrtu, ki smo ga ravnar razložili. Draginjski zaklad predlaga namreč po 6 milijonov kron na leto skozi deset let. Namen bi mu bil približno tak, kakor smo ga opisali po vladnem načrtu. Izpopolnjujem je pa v teh-le stvarih:

a) Zaklad bi smel tudi kupovati stavbišča, ki bi jih potem brez lastnega dobička oddal zavodom in društvom za stavbe. Svota za to bi ne smela presegati 10 odstotkov lastnega premoženja in skupno ne dva milijona kron.

b) Jamstvo bi se prevzemalo, oziroma posojila bi se dajala do 90 odstotkov in ne samo do 85 odstotkov.

c) Zaklad bi bil na razpolago samo javnim korporacijam in zavodom (okrajem,

Carska zločinstva.

(Dalje.)

»In Sela?« praša bralka, jako radovedno.

»Sela je obmolnila. S svoje obleke pognila je podobo Križanega in mi jo pokazala. Bila sem premagana. »Ženska!« jej zakličem, zares velika mora biti nova vera, ki olajšuje celo materno največji trpljenje. Kakor dolgo bo živela Agripina, tako dolgo si gotova v njenem varstvu in v plačilo, da si se ustavila skušanju, vzemi oba otroka, katera so ti odtrgali, da so skušali tvojo stanovitnost v veri! Ohranjena sta pri dobrih ljudeh; dobila ju boš nepoškodovana na duši in na telesu.« Nadejala sem se, da mi bo mati v svoji obilni sreči padla pred noge; a zadel me je le oster, očitajoč pogled iz njenih temnih oči, da sem osramočena zrla v tla. Poklicala sem oproščena, ki se je polastil otrok. Bled, treptajoč pride, tuleč mi pade k nogam. Malovrednej je mislil, da se o oropanih otrocih nikdar več ne bo govo-

rilo in zato je obdržal zlato. Dečka je v temni noči položil na mramornate stopnice na foru;¹⁾ deklico pa je izročil vlačugarski sleparici, od katere se ni vedelo, odkod je prišla, kam je šla. Pri tej novici zmanjka nesrečnici zavesti; nezvestno spravili so strani. Ko se nekaj dni pozneje dam nesti v svoji zlati nosilnici čez Martovo polje,²⁾ stopi k meni bled mož, ki ima mladeniški obraz, a sivo glavo. Reče mi: »Sela, moja žena, je mrtva; smrti ali še hujšemu prepuščena moja otroka! Spomni se tega dneva, ko se bo kedaj tvoj sin nad teboj zmaščeval za to, kar si se ti pregrešila nad

¹⁾ For = forum je bil trg, središče, da tako rečem, celega Rima. Na foru so imeli tudi sodbe in so se druge važne zadeve obravnavale.

²⁾ Martovo polje se je zvala planjava na severozahodu, med mestom in reko Tiberom. Tu je bila telovadnica za mladeniče; pozneje so zidali tam bogatini svitle palače, svetišča, gledišča itd.

nama!« Glej, Epiharita, od onega dneva vem, da se bo izpolnilo vedeževanje zvezd in — toda, kam sem zabredla?« si seže v besedo. »Taka ne sme mati Neronova stopiti pred svojega sina. Ogrni mi plašč, sedaj je skrajni čas.«

Epiharita uboga. Krog lepe Agripinine postave ovija se gibčni plašč iz težke svile in nekaj trenotkov pozneje stopi in ž njo še štiri gospe, v odprti mostovž, ki drži iz ženskih dvoran do soban cesarjevih.

Neron biva v prestolni dvorani. Leno sedi Neron na prestolu ter se videzno ukvarja z vse drugimi mislimi, nego da bi pazil na prilizljivi govor najstarejšega starešine. To so Rimljani, ki nosijo imena svojih prednikov, katere je Rim kedaj s ponosom imenoval svoje očete! Kje so starčki, ki so čuli nad mestno častjo, kakor nad svojo lastno? Spačen rod, ki služi temu, ki mu največ ponuja; rod, ki trepeti v hlapčevskem strahu, ki moli in zatajuje, vse v enem dušku: to je rimsko starešinstvo, to so

občinam, deželam) in stavbnim društvom ali družbam, ki pa ne smejo iskati dobička pri stavbah in smejo svojim članom dajati k večjemu 5 odstotkov na deleže. Obenem se od njih zahteva, da če se združijo, ves dobiček oddajo za splošno koristne namene.

č) Zaklad sme prevzeti jamstvo za osemkratno svoto, kakor je tudi po prej razloženem proračunu določeno.

Ta predlog pride v razpravo skoraj gotovo pred jesenjo. Vlada mu sicer nasprotuje, a pritisku državnega zbora se menda posreči, da se vsaj nekoliko vda.

Tobačno delavstvo.

Tvornični zdravnik deželni poslanec dr. Ivan Zajec je imenovan za tvorničnega zdravnika II. kategorije s prejemki X. činovnega razreda državnih uradnikov. Dr. Zajec si je pridobil tekom let, kar posluje v ljubljanski tobačni tvornici, splošno zaupanje delavstva, čemur se ne čudimo, ker med slovenskimi zdravniki edini praktično deluje na delavskem organizatoričnem polju kot predsednik J. S. Z. in se tudi ne boji povedati resnice, če tudi morebiti temu ali onemu ni všeč. To delavstvo zna, zato mu pa tudi zaupa.

Iz Halajna se poroča: Požar je uničil v Burgriedu pri Halajnu neko hišo, v kateri so stanovale tudi štiri tobačne delavke. Po posredovanju ravnatelja je podelila glavna direkcija trem delavkam podpore po 44 K, četrti pa 15 kron.

Boj mesarjem. V Amstettnu so gospodinje pričele boj proti mesarjem. Popolnoma neupravičeno so namreč mesarji zvišali cene mesu. Uboge gospodinje si niso znale drugače pomagati, kakor da so sklenile: od naših mesarjev ne bomo več kupovale mesa. In res, kar so sklenile, so tudi držale. Izvohile so pravi štrajkarski odbor, preskrbele si ceneno meso od drugod, domači mesarji, seveda sami bogataši, so sicer trdili, da ne bodo odnehali. Ampak amstettenske gospodinje se na to niso prav nič ozirale in so stavkale naprej. Mesarji so sicer sklicevali shode, a — nazadnje so odnehali in se udali in nastavili mesu tiste cene, ki so jih zahtevale gospodinje. Stavkalo se pa ni samo v Amstettnu, marveč se je razširila stavka tudi v Hajnbürg, Vajdhofen in v Krems. Ko so se udali amstettenski mesarji, so se udali mesarji tudi drugod, razven v Kremsu, kjer so šele zadnji čas pričele gospodinje štrajkati proti mesarjem. V Vajdhofnu so sklenili mesarji s stavkujočim odborom gospodinj, da bodo prodajali goveje meso I. vrste po 1 krono 36 vinarjev, meso II. vrste po 1 krono 40 vinarjev in meso III. vrste po 1 krono 50 vinarjev kilogram. Zakaj pišemo o tem? Zato, ker tudi naši mesarji nič manj ne odirajo občinstva, kakor ga odirajo nižjeavstrijski. Mesar kupi živino poceni, dela pa z velikanskimi dobički. Vedno in vedno javkajo mesarski mogotci, kako da se jim slabo godi, a godi se jim tako slabo, da so vsi bogati, da si grade lepe hiše, dasi žive potratno in razsipno. Tudi v Ljubljani se mora kaj zgoditi proti pretiranim mesnim cenam. Sicer Hribar zdaj nekaj piše po listih, da hoče nastopiti proti mesarjem, a to je zelo stara pesem, ki smo jo že tolikokrat čuli, a zgodilo se ni v Ljubljani pravzaprav še nič resnega proti mesarskim ode-ruhom in izkoriščevalcem. Ej, to so amstet-

rinski konzuli, kvestorji, tribuni!³⁾ Kakor sence sijajne preteklosti stoje pohlevno pred cesarjevim prestolom; le še ime spominja časti, katero je imel kdaj mož. Kar obstane govornik v lepi, ozaljšani hvali; Neron plane pokonci in zre nekaj jezen, nekaj iznenaden k glavnemu vhodu v dvorano; kajti težka bagrena zagrinjala zašume in v dvorano veličastno stopi Agripina sama — njene gospe ostale so na njen migljaj v prvi sobi.

³⁾ Konzuli. Ko so pregnali Rimljani zadnjega kralja Tarkvinija Ošabnega, ustanovili so ljudovlado; na čelu ljudovlade stala sta konzula, ki sta skrbela za blagor države in mesta in imela najvišjo oblast. Kvestorji so bili nekaki davkarji, ki so nadzorovali, koliko dohodkov imajo Rimljani in njihovi podložni. Tribuni so imeli sprva nalog potegovati se za navadno ljudstvo, za njegove pravice, da se je godila pravica, da se je vršil red.

(Dalje sledi.)

tenske in druge nižjeavstrijske gospodinje vse druge ptice, kakor so naše, ki sicer tudi tožijo o neizmernih cenah, ampak tega pa ne, da bi skupaj stopile in se dogovorile, da vženejo mesarje, kakor so jih njihove nižjeavstrijske sotovarišice. Ameriški korak amstettenskih gospodinj je bil zmagovit. Prav nič bi ne škodilo, če bi ga posnemale tudi naše Ljubljankinje in to timbolj, ker so sklenili dunajski mesarji, da bodo delali na to, da se jeseni po celi Avstriji zvišajo cene mesu.

Prometna zveza.

Ali veste kam gremo prihodnjo nedeljo 17. t. m. popoldne? Čujte! Krajna skupina Ljubljana Prometne zveze železničarjev priredi na vrtu — v slučaju neugodnega vremena pa v notranjih prostorih »Rokodelskega doma«, Komenskega ulica št. 12, veselico s petjem, tamburanjem, šaljivo pošto, s srečolovom in raznovrstnimi zabavami. Ker smo se pod to streho še vedno dobro in pošteno zabavali, upamo, da tudi tokrat nobenemu ne bo žal, če se udeležijo. Začetek je ob 5. uri popoldne; vstopnina znaša samo 20 vinarjev od osebe. Prijatelje in somišljenike prosimo mnogobrojne udeležbe, prav posebno pa vabimo zunanje člane Prometne zveze in njih rodbine, da pridejo med nas, da se po napornem delu tudi enkrat pošteno razvedrimo.

Resolucije

stavljene in soglasno sprejete na shodu slovenskih gorenjskih krščansko mislečih železničarjev dne 3. julija 1910. v protorih hotela Markež na Bohinjski Bistrici.

I.

Prožni delavci.

1. Fundamentalna delavna plača 3 K, katera se ima zvišati po gotovi vrsti let, avtomatično vsakokrat 20 v.

2. Kjer so predori dolgi čez 500 m, se zahteva 8urni delavni čas.

3. V krajih s tujskim prometom, naj se dovoli radi neznosne draginje, draginjska doklada, podobna oni na Krasu »tudi delavcem«.

4. Stalnim delavcem naj se da prosta vožnja v nakup živil (Lebensmittel - Freifahrtscheine), kateri so jim bili pred časom odvzeti.

5. Delavcem, kateri imajo pri skladanju in menjavanju pragov (švelarjev) delo, naj se da obleka, obstoječa iz bluže in hlač z višnjevega cvilha, kakor je že ista uvedena pri delavcih pri brzojavni upravi.

6. Delavci s skušnjo, takozvani Wächter-substituti in spremljevalci železniških vozičkov (Bahnwagen), naj se jim plača izboljša za 20 v na dan.

7. Rokodelcem, kakor kovačem, zidarjem, mizarjem in tesarjem, naj se z ozirom ker rabijo svoje orodje, plača zviša na 4 K dnevno, katera je primerna njihovi izobrazbi in katera bo tudi nekoliko primerna plači pri privatnih podjetjih.

8. Shod z vso odločnostjo protestira, da železniška uprava, za vsako večje delo jemlje v delo inozemce, med tem ko se domačine prezira in odrija. Tu velja geslo: Najprej kruha domačinu.

9. Delavcem, kateri že stalno delajo eno leto, se ne sme pri sprejemu v provizijski sklad delati nobenih zaprek od strani predpostavljenih, kot se to često dogaja, posebno od nekaterih gospodov prožnih mojstrov, temveč se mora prošnja brez vseh zaprek odposlati na ravnateljstvo c. kr. državnih železnic v Trst, kot je bil svoječasno izdan ukaz od ravnateljstva, ker ima edino ta odločevati o sprejemu v provizijski sklad.

10. Zbrani delavci, z vso odločnostjo protestirajo proti temu, da so isti od strani nekaterih delovodij in prožnih mojstrov izpostavljeni vsem mogočim šikanam.

11. Splošno znižanje delavnega časa na 9 ur na dan in v soboto ob drugi uri prosto, kot je to že uvedeno pri delavcih v delavnicah (Werkstätten).

12. Gospodje državni poslanci »Slovenskega kluba«, se prosijo, z vso odločnostjo pri c. kr. železniškem ministrstvu uplivati na to, da bi se delavcem z malo telesno hibo, ne delalo takih zaprek pri sprejemu v provizijski sklad, kot se to dozda velikokrat dogaja, ker če je bil za vojaški stan sposoben, zakaj bi ne bil za vsprejem v provizijski sklad. In ker s tem je uprava železnic le skrbi rešena, da bi morala, ko delavcu moč opeša, za istega z milostno penzijo skrbeti.

II.

Postajni delavci in delavci v skladiščih.

1. Znižanje delavnega časa na deset ur dnevno, čezure naj se plačajo posebej, delo ob nedeljah in praznikih in nočno delo naj se plača tako, da bo vsaka ura za enopol ure plačana, ali pa naj se delavstvu dovoli nočna doklada.

2. Delavci, kateri nadomestujejo v služaju dopusta ali boleznih čuvaje, premikače in druge uslužbence; ali pa tisti, kateri opravljajo službo definitivnih uslužbencev, naj se jim dovoli dnevna doklada 40 v, kot je bilo to že prej uvedeno in jim je bilo to izboljšanje z novjšim delavnim predpisom odvzeto.

3. Postajnim delavcem (Stationsarbeitern), naj se da popolna obleka, ker ti morajo biti zmeraj čedno oblečeni in se to tudi od njih zahteva; ker namreč pridejo s potujočim občinstvom v dotiko. Zato naj železniška uprava ugodno njih dolgoletni želji, posebno v krajih s tujskim prometom.

III.

Splošna delavska zahteva.

1. Delavstvo upa in zahteva, da se njegova dolgoletna želja in nađa na stalno nameščenje z dekretom že skoraj uresniči. Kot je to že pri delavstvu v delavnicah (Werkstätten) že uvedeno in da se isto tudi pri ostalem delavstvu že skoraj uvede. Upa in prosi gospode državne poslance »Slovenskega kluba«, da to njegovo zahtevo v zvezi z drugimi kršč. soc. in poslanci drugih strank skoraj izvojuje v prid delavstva.

IV.

Čuvaji na postajah in na progi.

1. Draginjsko doklado v krajih s tujskim prometom, radi neznosne draginje, podobno oni dokladi na Krasu, katere so deležni vsi uslužbenci od Podbrda naprej proti Trstu, ker tu je večja draginja kot v nekaterih krajih kjer so iste že deležni, kar železniška uprava sama indirektno priznava, ko izdaja Lebensmittel - Freischeine v Gorici in je potem za pomisliti, da je v Gorici vse cenejšo kot tu.

2. Nočno doklado (Nachtdienstzulage) za prožne in postajne čuvaje, katere so deležni že vsi drugi uslužbenci. Zakaj so čuvaji izvezeti? Ker čuvaj mora ravno tako celo noč v službi biti kot prometni uradniki, premikači in drugi. Ima ravno isto odgovornost in skrb kot na glavnih postajah nadzorni čuvaj (Kontrollwächter), ali pa Blocksigaldiener, ker ti so iste deležni, drugi pa ne.

3. Službeni čas naj se na glavni progi Jesenice - Trst skrajša, (ker je sedaj, s 1. julijem počenši 38 dnevni vlakovi) in sicer za prožne čuvaje 16 ur službe in 16 ur počitka, za čuvaje na postajah 16 ur službe in 24 ur počitka, ker pri tolkem prometu, združenim z dolgim in napornim mslužbenim časom in po kratkem počitku, je čuvaj že utrujen ko službo nastopa, namesto da bi bil duševno in telesno čil in zdrav. (Kje je potem varnost prometa?)

4. Splošna zahteva čuvajev je tudi, da se skrajša predpisani čas za nositev uniforme, in sicer: kapa od dve leti na eno leto, bluza od treh na dve leti, suknja (mantelj) od štirih na tri leta, kožuh naj se pa da na izbiro, kratek kot je predpisan za premikače, ali pa dolgo kot sedanji, ker pri kratkem kožuhu železniška uprava le pridobi. Pri obeh naj se skrajša čas za nositi na štiri leta.

V.

Premikači.

1. Draginjsko doklado z isto motivacijo kot pri čuvajih in naj se ista raztegne na vse glavne postaje.

2. Poseben pavšal za uporabo obuval, takozvani »Schuhpauschale«.

VI.

Splošne zahteve.

1. Vsemu eksekutivnemu osebju, naj se vračuna eno leto službene dobe za eninpol leta, ostalemu osebju naj se pa zniža službena doba na 30 let.

2. Prosta vožnja v nakup živil (Lebensmittel - Freifahrtscheine), naj se prenaredi, tako da se bo lahko nakupovalo poljubno, ker nekatere reči se dobe v Ljubljani, druge v Kranju in tretje zopet v Gorici veliko cenejšo. Dovolj naj se tudi, da se bodo smeli možje posluževati istih, ker včasih je sopro-

ga uslužbenca radi bolezní ali kako drugače zadržana.

Resolucije I. do VI. je stavil I. Pečar, čuvaj.

VII.

Delovodje in čuvaji v bohinjskem predoru.

1. Delovodje v bohinjskem predoru zahtevajo njih krvavo zasluženo, takozvano predorsko doklado (Tunnel - Zulage), kakor so iste že deležni vsi drugi, kot signalni mojster, signalni ključavničar in tudi reveži čuvaji.

2. Delovodje in čuvaji predora zahtevajo, da bi se jim eno leto službene dobe v predoru računalo za poldrugo leto v provizijski sklad, dokler časa bodo v predoru, ali pa, da se splošno ne vpelje že spredaj stavljeno eninpolletno vračunanje službenega časa.

Stavil, tovariš Kveder, delovodja v boh. predoru.

Med brati in sestrami.

Iz ljubljanske predilnice sporočamo podatno k zadnjemu članku v »Naši Moči«, da ima strokovno društvo 17. t. m. ob 9. uri dopoldne sv. mašo v Dravljah. Pridite vsi! Obenem naznanjamo, da je odsek strokovnega društva sklenil prirediti dne 14. avgusta t. l. izlet v Selce pri Škofji Loki. Društva in posamezne osebe uljudno vabimo, da se izleta udeležijo v čimvečjem številu mogoče, pričnite takoj z agitacijo. Takojšnja pojasnila daje tajništvo strokovnega društva v predilnici v Ljubljani. Vsa podrobna pojasnila še tudi objavimo v časopisih. — Odsek strokovnega društva.

Sava. Večkrat smo že poudarjali, kaj pomeni zavedno krščansko delavstvo, kakor za interese delavstva, tako tudi za skupnost v verskem in narodnem oziru. To se je zopet pokazalo na shodu na Savi dne 10. julija, na katerem je zbrano delavstvo, katero se zaveda svojih pravic, manifestiralo za osemrazredno slovensko šolo. Poleg delavstva zastopani so bili še razni stanovi, katerim je blagor dece pri srcu. Govoril je gosp. župnik Skubic. Delavstvo je prišlo do prepričanja, da ako hočemo kaj zahtevati in doseči, moramo to storiti javno, ne pa samo zabavljati. Delavstvo se zaveda, da je treba skupne osemrazredne šole, da se morejo otroci izobraziti. Ta shod je kulturnega pomena, znamenje probujenosti. Združimo se torej v tem vprašanju vse stranke. Skupna šola je našemu ljudstvu silno potrebna. Delavec mora imeti izobrazbo, da dobi kruh. Zato zahtevajmo zase, kar mi potrebujemo. Kdor pa dela zoper skupno šolo, naj vzame nase odgovornost, če Slovenci izgubimo pomen na Jesenicah. Šola naj bo, kjer hoče, samo da je skupna. — Gospod učitelj Šifrer govori o razločku med dosedanjo prenapolnjeno štirirazredno šolo ter bodočo osemrazredno, kajti iz osemrazrednice je odprta pot na vse strani. — Gosp. predsednik Čebulj izvaja: Borimo se za izobrazbo. Težko je delavcu otroka v tujem kraju šolati; ako pa imamo v občini šolo, bodo se otroci kaj naučili ter si lažje služili kruh. Koliko je delavstva, ki nima kaj svojega, katerega otroci so potrebni izobrazbe. Zahtevali bomo skupno šolo toliko časa, da jo dobimo. — Na shodu se sklene poslati tri brzojave, in sicer: Železniškemu ravnateljstvu, gospodu deželnemu predsedniku baronu Schwarzu ter g. železniškemu ministru, naj se za šolo vse ugodno reši. Dal Bog, da se to kmalu zgodi!

Javornik. Na dan, ko so se po vsem Slovenskem ustanavljale podružnice »Slovenske Straže«, zabavali so se naši in savški Cirilmetodarji na svoji veselici s tem, da so se pričkali, ali je dovoljeno pri šaljivi pošti na veselici Cirilmetodove podružnice priplepljati Südmarkin kolek na razglednice. Nazadnje je vendar neka glava, ki zadnje čase hude kozle strelja, razsodila: »Pustimo narodnost, saj se ne gre zanjo, temveč le za otroški vrtec«. Žalostno! Omeniti tudi moramo, da se je govorilo na omenjeni veselici bindiš in tajč. — Sicer pa imamo še dosti gradiva o tem.

Kaj pa naš Tonček? Odkar so pogoreli naši idrijski socialni demokrati z liberalci glede na čitalnico, si Ante Kristan ne upa več sklicati javnega shoda, da bi pojasnil, zakaj bodo morali občinski odborniki plačevati kazen, ki so se še do zadnjega upirali in bahali, češ, da imajo oni prav. — Čudno je res, da se dobijo ljudje z dobro namazanim jezikom, ki se jim od samih

obljub kar srce topi, kadar je pa treba kaj pametnega narediti in se pokazati za ljudskega prijatelja, takrat jih pa ni. Za liberalce je prenobel, za demokrate je pa težko, in tako ni bilo še javnega shoda, da bi se ljudstvu dalo pojasnila. Pri nas se je ustanovila mladinska organizacija, oče te organizacije je Ante Kristan in namesto, da bi napravil javen shod, to je v soboto, 9. julija, se je pa spravil bolj v nek kot, kjer imajo samo ti organizirani pravico. Tje je zgnal vso svojo čredo in ji je kvasil take stvari, o kakoršnih še sam ni prepričan. Glavna stvar so pa Tonetu kronce, in za to ima upanje ravno pri mladini. Stari grešniki so mu že odpovedali službo, zato pa je na nekem shodu ozmerjal delavce, ki mu niso kronce prinesli, s svinjami; in o zadnjih kroncah, ki so jih delavci skupaj znosili, so izginile v nikdar polno bisago, iz te bisage pa gre vse le v dober namen. Srečna taka mladina, ki bo žrtvovala rada v tak dober namen in nobene nevoščljivosti ne sme tukaj biti, kajti tukaj se bo skrbelo, da se postrže vsem ovčkam, volna, ako se bo pa katera ovčka hotela braniti, da si ne bo pustila volne postrči, tedaj pa bo vstal sam Kristan ter bo rekel: sodrugi moji, prepričani smo, da to ni več ovčka, ker se ne pusti striči, zato naj bo od zdaj znanprej svinja; in vsi bodo zakričali: svinja naj bo! In več ovčk ko bo, bolj večje potrebe bodo postale in vse pa za v dober namen. —

Tonček in Rejc. V zadnjem »Napreju« je pisano glede Rejca, ki pravi, da upa, da se kaj takega ne bo več pripetilo. Toda ravno demokrati so najbolj surovi ljudje, slučaj J. Kobala, ki nam je dobro znan, nadalje napada na prav umazan način mirne ljudi z grdimi in nesramnimi besedami neki brivec Anšk Jereb, ki misli, da sme delati in govoriti, kar hoče. Posebno surovi so pa, kadar imajo svoj shod, medklci so taki, kakor da bi tržaški mob spravil kdo skupaj, tu eden vpije, tam kdo suva itd. Za vse to se imajo zahvaliti svojim rdečim voditeljem, kajti ti trosijo svojim lahkovernežem svojo oliko.

Idrija. Znani gostilničar in lesni trgovec Ivan Lapajne, velik nasprotnik »Kršč. gospodarskega društva«, ki se je pred par leti še pridušal, da mora uničiti imenovano društvo, a mu je izpodletelo, je sedaj napel druge sile, da bi spravil omenjeno društvo, oziroma njegov odbor ob kredit. Trobi namreč sedaj, da je on kupil vino od ravno tistega trgovca kakor kršč. gospodarsko društvo, a plačal da ga je dva vinarja ceneje. Tu misli tale gospod, da bodo izgubili člani omenjenega društva zaupanje do odbornikov, misleč, tele odborniki plačajo blago, kakor kdo hoče, ker se ne razumejo na kupčijo. No, tukaj je gospod slabo naletel, ker sedaj šele znajo občani, koliko išče gospod Lapajne dobička pri vinu, on kakor reče, ga je plačal dva vinarja ceneje kakor kršč. gospodarsko društvo, prodaja ga pa osem vinarjev dražje in društvo daje zraven še šest odstotkov dividende. Naj si ga je plačal tudi deset vinarjev ceneje kakor društvo, resnica je le, da gospoda Lapajneto vino istrijsko je mnogo slabše in tudi dražje kakor v zadruzi. Gospodu Lapajnetu pa bodi povedano, da odborniki imenovane zadruge so se razumeli na vinsko kupčijo že, ko je gospod Lapajne na Vojskem še koštrune pasel.

Idrija. V teku enega tedna štirje rudarji ponesrečili: Rudar Leopold Svetic se je ponesrečil pri vožnji v jamo. Dne 11. t. m. zvečer so se ponesrečili Jakob Moravec, Ivan Rijavec in Franc Pelhan pri vožnji v jamo. Moravecu in Rijavcu je vsakemu eno nogo zlomilo. (Prosimo natančnejšega opisa, kakor tudi, kaj da je pravi vzrok nezgodam, ker gotovo vodstvo rudnika ni brez krivde. (Op. uredništva.)

Liberalne lumparije pri idrijskem cestnem odboru.

»Slovenec« je poročal, da so idrijski liberalci »počikali« 62.000 K cestnega denarja. Čudili smo se ker ni »Slovenec« o zadevi bolj obširno poročal, ampak se je stvari le bolj z »rokavicami« dotikal. Morda z ozirom na občespoštovano osebo bivšega cestnega načelnika, liberalca S. Grudna, ali pa z ozirom na pokojnega uradnika z zlatim »krogelcom«, ki je bil pri tem »Gšeftu« tudi precej prizadet. Toda lumparija ostane lumparija naj jo vzpizori Peter ali Pavel. Bolj kot se bo prizanašalo tem raznobavnim »krumpežem« tem dalje bodo sleparili po Kranjskem.

Naj navedemo en sam dokaz, kako so se »ceste popravljale« v našem okraju. En »visok« cestni odbornik, ki je pa že srečno odnesel pete, je sporočil v neko vas liberalnemu županu, da naj skliče odbornike, njih soproje in druge prijatelje k nekemu posvetu. Naznanjeni dan pride. Župan je povabil vse liberalne veljake in njih družine. Krasna kočija s čilimi konjičji pridrdra v vas; izstopi znani cestni odbornik s cvikerji. Prične se priklanjanje na vse strani, vsak navzočih je deležen sladkega nasmehljajčka od visokega gospoda. Na enkrat se pričnejo »cugati« litri in doplerji s sladkim vincem po mizah. Ko so postali že precej »ginjeni« je pošepetnil eden navzočih županu na uho: »Ah, kak sa ta gaspuš dabri, ka sa nam dal tolk za pit.« Molči, molči, odgovori župan, ki je bil tudi fiste čase v cestnem odboru, to ne gre iz njegovega žepa, saj ima cestni odbor dovolj denarja. Ergo! In to se ni vršilo samo enkrat.

Zanimivo je tudi kako se Tone Kristan v svojem »Napreju« izgovarja na poziv »Slovenca« zakaj da svojim »ovcam« popolnoma nič ne poroča o velikanskem primanjkljaju cestnega odbora. Gromoviti Tone se je »kratku adrizau« češ, mi ni bilo nič znanega. Mi pa jako dvomimo, da bi Tonetu ne bilo to znano, saj je v vsako stvar utaknil svoj nos. Z raznimi cestnimi »proletarci«, kakor s Svobodom in drugimi je bil v precej intimnem prijateljstvu, (kar gotovo ni bilo v našo delavsko korist) pa da bi ne bil nič ujel?

Pomisliti je tudi treba, da je že dolgo, kar je »Slovenec« prvič poročal o deficitu. In Tone jako pridno prebira »Slovenca«, pa si upa trditi, da o tem nič ne ve. O, saj se poznamo! Tone je še vedno zašit v naših liberalnih frakih, po večini bankrotnih motcevc in »cestarjev«. Zato je najbolje o njih »delih« molčati. Nu, a ni ris Tune?

Varujte se

ponaredb!

Slaba pijača
želodec mori,

pa zdrave in bolne krepí.

Želodčni likér „FLORIAN“ ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

A. ŽIBERT

▲ LJUBLJANA ▲

PREŠERNOVA ULICA

**PRIPOROČA SVOJO VELIKO
ZALOGO ČEVLJEV
DOMAČEGA IZDELKA.**

**Veliki nakup zniža ceno
Veliki promet
omogoči veliki nakup**

Vsled tega gledam edino na veliki promet in prodajam blago po najnižjih cenah. Ne visoke cene, ampak veliki promet je moj dobiček, ker se blago hitreje proda, stranka je zadovoljna ker sveže blago po ceni kupi. Pri nakupu manufakturnega (gvaninega) blaga dobi se za moške ali ženske fino ali prosto blagovnilne se poslužiti tverde

R. Miklauc

Ljubljana, Stritarjeva (Špitalska) ulica 5, to je glavna trgovina. Podružnice tverdke so: Pri Škofu, Pogačarjev trg (Sadni trg) v veliki mestni hiši Pri Miklavžu, Medena

ulica

V vseh teh trgovinah se bode te prepričali v veliki zalogi blaga vseh vrst v nizkih cenah in prijazni postrežbi

Pazite natančno na imenovanje tverdke!

Na deželo se pošiljajo vzorci pošilne prosto

Velika zaloga! Nizke cene!

Radi velike zaloge znatno znižane cene!!!

Ugodna prilika za nakup: vezenin, pričetih in izvršenih žen. ročnih del, idrijskih čipk, vstavkov, svile, volne, bombaže i. t. d.

Velika izbira drobnega in modnega blaga: rokavic, nogavic, ovratnikov, kravat i. t. d. Predtisk in vezenje monogramov ter drugih risb. - Primerna darila za godove in druge prilike -

Priporoča se z velespoštovanjem

FR. MERSOL, Ljubljana, Mestni trg 18.

Pozor slov. delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

JANKO ČEŠNIK

(pri Češniku)

LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri naj-novejše blago za ženske in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.
Cene najnižje.

Edina in najkrajša črta v Ameriko!

Samo 6 dni!

Samo 6 dni!

HAVRE NEW-YORK
francoska prekmorska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linjo čez Havre, ter liste za povratek iz Amerike v domovino in brezplačna pojasnila, daje samo

ED. SMARDA

oblastveno potrjena potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v novi hiši »KMETSKA POSOJILNICA« nasproti gostilne pri »FIGOVCU«.

Gričar & Mejač

:: Ljubljana ::

Prešernova ulica št. 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke

:: novosti ::

v konfekciji za dame

Lekarna „PRI KRONI“ Mr. Ph. BOHINCA

v Ljubljani, na vogalu Bleiweisove in Rimske ceste

priporoča sledeča zdravila:

Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 vin., 6 steklenic 2 kroni.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 vin., 6 steklenic 2 kroni 50 vin.
Kapljice proti zobobolu, steklenica 20 vin.
Mazilo zoper pege, lonček 1 K.
Obliž za kurja očesa, bradavice in trdo kožo, mala škatljica 50 vin., večja 1 K 20 vin.
Odvajalne kroglice, škatljica 80 vin.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti potenju nog, škatljica 50 vin., 6 škatljic 2 kroni 50 vin.
Protinski cvet, proti trganju po udih, steklenica 1 krono.
Ribje olje, steklenica 1 krono.
Salicilni kolodij za odstranitev kurjih oces, bradavic in trde kože, steklenica 70 vin.
Tinktura za želodec, odvajalno, krepilno in slast pospešujoče sredstvo, steklenica 20 vin., 6 steklenic 1 krono.
Tinktura za lase, steklenica 1 K.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju stekl. 1 K.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 80 vin., in 4 krono 80 vin.
Železnate kroglice, proti bleidici (Bleichsucht) mala škatljica 70 vin., velika 1 krono 80 vin.

Matej Orehek :: Ljubljana

prodajalna v lastni hiši Kolodvorska ulica 26

Največja izbira raznovrstnega blaga kot: izgotovljenih oblek domačega izdelka, velika izbira klobukov in čepic, vseh velikosti obuvala, perila, ovratnic, kovečkov za izseljence, srebrnih ur in veržic in vseh galanterijskih predmetov priporočam

50% prihranite

stroškov v gospodinjstvu na mleku, sladkorju in kavi; **kri, moč, zdravje** dosežete in ohranite, ako pijete

SLADIN

Kdor se hoče o tem prepričati, dobi vsak knjižico brezplačno

v lekarni Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani
ali po pošti, vsak, kdor po njo piše.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet v l. 1908 čez 72 milijonov K.

Lastna glavnica kron 420.537-92

Stanje vlog čez 20 milijonov K.

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta 8, pritličje v lastni hiši nasproti hotela „Union“ za franč. cerkvijo

prejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. ure 4¹/₂ 0 brez kaknega odbitka, tako da prejme vložnik zjutraj do 1. ure popoldan ter jih obrestuje po 4¹/₂ 0 od vsakih 100 kron čistih 4-50 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalaganje po pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolaganje.

Dr. Ivan Sušteršič, predsed. Josip Šiška, stolni kanonik, podpred. Odborniki: Anton Belec, posest. podj. in trg. v St. Vidu n. L. Fran Povše, vodja, graščak, drž. in dež. posl. Anton Kobi, posest. in trg. Breg p. B. Karol Kauschegg, veleposest. v Ljubljani. Matija Kolar, stolni dekan v Ljubljani. Ivan Kregar, svetnik trg. in obrt. zbor. in hišni posest. v Ljubljani. Fran Leskovic, hišni posest. in blag. »Ljudske posojil.«, Ivan Pollak ml., tov., Karol Pollak, tov. in posestnik v Ljubljani. Gregor Šlibar, župnik na Rudniku.

Uzajemno podporno društvo v Ljubljani

Kongresni trg št. 19 reg. zadruga z om. por. Kongresni trg št. 19 sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure po 4³/₄ 0, to je: daje za 200 kron 9 kron 30 vinarjev na leto.

Druge hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se njih obrestovanje prekinilo.

Rentni davek plača hranilnica sama. Najsigurnejša prilika za štedenje.

Kanonik A. Kalan l. r., Kanonik A. Sušnik l. r., predsednik, podpredsednik.

Ivan Jax in sin v Ljubljani
Dunajska cesta št. 17

priporočata svojo bogato zalogo ::

voznih koles

Šivalni stroji za rodbino in obrt

